

BİRİNCİ BÖLÜM

AYRILIKÇI TERÖRİZME KARŞI DEVLETLERİN STRATEJİLERİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Ayrılıkçı Terörizme Karşı Devlet Stratejileri

Terörizmin dünya çapında stratejik bir güvenlik sorunu olarak kabul görmesi ve terörle mücadelenin kurumsallaşması, özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında hız kazanmıştır. ABD, AB, BM ve NATO gibi dış aktörler, terörle mücadeleyi resmi politikalarının merkezine yerleştirirken, birçok ülke de ulusal güvenlik stratejilerini bu tehdit doğrultusunda yeniden şekillendirmiştir. Ancak, terörizmle mücadele süreci her ülke için aynı tarihlere dayanmaz. Türkiye’de ayrılıkçı terörün tarihi çok gerilere gitmektedir. Örneğin Yunan ve Bulgar isyanları. Keza Türkiye, PKK terörüne karşı mücadelesini de çok daha önce başlatmış, 1980’lerden itibaren ayrılıkçı, ideolojik ve dini terör örgütlerine karşı kapsamlı güvenlik politikaları geliştirmiştir.⁷

Terör örgütlerinin bulundukları koşul ve ortamlara devletlerden çok daha hızlı uyum sağlaması terörizmle mücadelede sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Böylelikle araştırmacılar tarafından terörizmle mücadele stratejileri çalışılmaya başlanmıştır. Terörizm kavramının net bir tanımı olmadığı gibi terörizmle mücadeleye dair de üzerinde tam uzlaşa sağlanmış bir yaklaşım bulunmamaktadır. Bu nedenle terörizmle mücadele süreci, terör eylemlerinin doğrudan engellenmesine ve bastırılmasına yönelik güvenlik odaklı stratejiler (counter-terror) ile terörizmin ortaya çıkmasını önlemeye yönelik uzun vadeli stratejiler (anti-terror) şeklinde iki farklı boyutta ele alınmaktadır.⁸

⁷Andrew Mango, **Türkiye’nin Terörle Savaşı**, çev. Orhan Azizoğlu, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2005, s. 49-81.

⁸Terörizmle mücadele literatüründe genellikle genel terörizm düşünülerek kuram geliştirilmesi nedeniyle eleştirel terörizm alanında çalışan araştırmacılar da bu ölçütler üzerinden terörizmle mücadelenin eleştirisini yapmaktadır. Bknz. Sondre Lindahl, **A Critical Theory of Counterterrorism: Ontology, Epistemology and Normativity**, London, Routledge, 2018, s. 1-3.

Güvenlik odaklı stratejiler, terörist eylemlere karşı doğrudan ve genellikle şiddet içeren uygulamaları ve terörist faaliyetleri engellemeye yönelik yaklaşımları içermektedir. Uzun vadeli stratejiler ise terörizmin kökenleriyle mücadele etmeyi ve toplumsal düzeyde daha kapsamlı stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, terör örgütlerinin toplumun diğer kesimlerinden koparılmasını, örgütün yapısal olarak dönüştürülmesini ve toplumda devlet yanlısı grupların güçlendirilmesini hedeflemektedir.⁹

Günümüzde terörizmle mücadele konusuyla ilgilenen araştırmacıların sayısı oldukça artmış ve araştırmacılar bu konuda belli reçeteler geliştirmeye çalışmıştır. Terörizmle mücadele konusunda çalışan bir grup araştırmacı, belirli bir terörizm türüne odaklanmadan stratejileri ikili kategorilerle açıklamaya çalışmıştır. Stratejileri baskıcı (coercive) ve anlaşmazlığı gidermeye yönelik (conciliatory) yöntemler olarak sınıflandıran Crelinsten ve Schmid uzlaşmacı yöntemlerin; terörizmin kökenindeki temel sorunları çözmeye yönelik reformlar ve askeri olmayan görüşme süreçlerini içerdiğini belirtmişlerdir.

Baskıcı yöntemler ise cezai ve hukuki stratejileri kapsayan ve aynı zamanda askeri müdahaleleri içeren şiddet temelli uygulamalardır.¹⁰ Enders ve Sandler, mücadele stratejilerini terör örgütlerinin hedef alabileceği kişilerin ve kurumların güvenliklerini artırmaya yönelik savunma odaklı stratejiler (passive measurements) ile terör örgütlerinin etkinliğini azaltmaya yönelik teröristlere ve destekçilerine karşı geliştirilen ön alıcı stratejiler (proactive measurements) olarak iki ana kategoride sınıflandırmıştır.¹¹

Terörizmle mücadele uzmanları ilgilerini cihatçı örgütler üzerine yoğunlaştırdıklarından, inceledikleri ayrılıkçı örgütleri de bu sorunla mücadele etmek için kullanılan ölçütlerle değerlendirme ve etiketleme eğilimi göstermektedirler.¹² Bu

⁹ Cenker Korhan Demir, **Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Etnik Ayrılıkçı Terörizm: PIRA, ETA, PKK**, Ankara, Nobel Yayınları, 2017, s. 128.

¹⁰ Ronald D. Crelinsten, Alex P. Schmid (ed.), **Western Responses to Terrorism**, London, Routledge, 2012, s. 309.

¹¹ Walter Enders, Todd Sandler, "Is Transnational Terrorism Becoming More Threatening?: A Time-Series Investigation", **Journal of Conflict Resolution**, C. 44, No: 3, 2000, s. 307-332.

¹² Terör örgütlerinin nasıl etkisiz hale getirildiğine dair sistematik bir bakış sunan Jones ve Libicki'nin çalışmasında, 1968 ve 2006 yılları arasında faaliyet gösteren 648 grubun incelendiği çalışmada El Kaide ile mücadeleye dair dersler çıkarılmıştır. Bknz. Seth G. Jones,

alışmalar terörizmle mücadelede kullanılan stratejileri genellikle cezalandırıcı, uzlaşmacı veya başarılı/başarısız olarak değerlendirmektedir. Stratejileri kategorilere indirgeyerek anlamaya ve değerlendirmeye çalışmak yanılığlara yol açmaktadır.

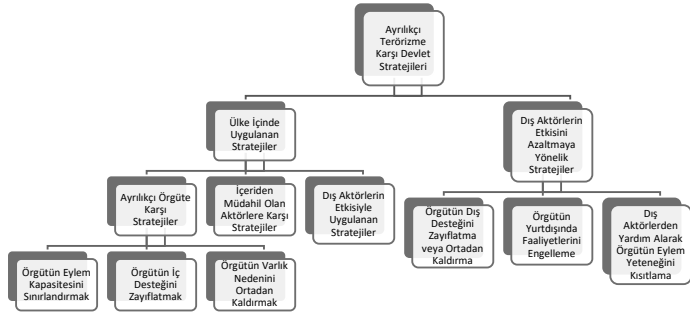
Devletlerin seçtiği strateji cezalandırıcı olabilir, ancak bu seçimin arkasında bir güvenlik kaygısı mı yoksa baskı kurmaya yönelik bir amaç mı olduğu incelenmelidir. Örneğin, bir devletin ayrılıkçı bir hareketi kontrol altına almak için güvenlik güçlerini konuşlandırması, toplumsal düzeni sağlama ve şiddeti nleme amacı taşıyorsa savunmacı bir strateji olarak değerlendirilebilir. Ancak aynı stratejiler, sadece belirli bir grubun siyasal ve toplumsal hak taleplerini engellemek için uygulanıyorsa, bu durum farklı bir niyetin göstergesi olabilir. Bu nedenle, stratejinin hangi durumda cezalandırıcı hangi durumda uzlaşmacı olduğunu belirlemenin yanı sıra cezalandırıcı ve uzlaşma yolları arayan stratejilerin bir arada kullanılabileceğini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Stratejilerin sonuçlarına göre başarılı ya da başarısız olarak incelenmesi de hatalıdır. Bu noktada stratejinin hangi durumda başarılı hangi durumda başarısız olduğu sorusu değerlendirilmeye alınmış ancak stratejilerin seçimlerini etkileyen faktörlerle başarılarını ya da başarısızlıklarını etkileyen faktörler ayırt edilmemiştir. Örneğin PKK ile mücadelede neden bazı yöntemlerin seçildiği veya seilmediğiyle stratejinin başarısını ve başarısızlığını etkileyen faktörler aynı değildir. PKK rneğinde Türkiye güvenlik tehditi nedeniyle silahlı mücadele yolunu seçmektedir. Ancak bu seçimin sonuçları yöntemin etkisizliğinden kaynaklanmamaktadır; terör örgütünün varlığını sürdürmesinde dış aktörlerin verdiği destek önemli bir rol oynamıştır.

Terörizmle mücadele stratejileri çalışılırken terörizme dönüşmüş her siyasal şiddet hareketi türlerine göre ayrılmadan tek bir çatı altında ele alınmıştır. Strateji literatürünün içerisinde ayrılıkçı terörizm vakaları ne çıkarılmamıştır. Bu nedenle ayrılıkçı terörizmle mücadele stratejilerinin çalışılması da genel bir erveden ilerlemiştir. Birbirinden farklı biçimleri ve gelişimleri olan terörizm türlerine yönelik stratejiler kendi bağlamı içerisinde çalışılmamıştır. Ayrıca, Batı Avrupa açısından terörizm dizginlense de ayrılıkçılığın devam etmesi nedeniyle ayrılıkçılığa karşı

Martin C. Libicki, "How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qa'ida", RAND Corporation, 03.08.2008, s. 19-22, (evrimii)
<https://www.rand.org/pubs/monographs/MG741-1.html>, 02.12.2022.

mücadele stratejilerini çalışmaya yöneldikleri görülmektedir.¹³ Bu nedenle Batı kaynaklı çalışmalarda literatürün gelişimi de bu yönde ilerlemekte ve terör örgütü kategorisinde ele alınan grupları ayrılıkçı hareketler olarak meşrulaştırırken terörizm boyutu arka planda kalmaktadır.¹⁴ Oysaki, 2014-2024 yılları arasındaki terörizm faaliyetlerini inceleyen Küresel Terörizm Dizininde (Global Terrorism Index) belirtildiği gibi, ayrılıkçı terörizm Batı Avrupa dışındaki devletler için hala önemli güvenlik sorunu olarak görülmektedir. Ancak ayrılıkçılık ve teröre karşı stratejiler ayrı ayrı değil bütüncül olarak çalışılmalıdır.¹⁵ Bu nedenle, devletin ayrılıkçı terörizme karşı stratejileri ülke içinde uygulanan ve dış aktörlerin etkisini azaltmaya yönelik stratejiler şeklinde iki ana başlık altında sınıflandırılacaktır. Ardından, ülke içinde uygulanan ve dış aktörlerin etkisini azaltmaya yönelik cezalandırıcı, uzlaşmacı ve hem cezalandırıcı hem de uzlaşmacı stratejiler doğrultusunda uygulanan askeri, diplomatik, siyasi, istihbari, ekonomik, kültürel ve hukuki stratejilerden bahsedilecektir.

Kaynak: Bu şema incelenen devlet örnekleri temel alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹³ Diego Muro, Eckart Woertz, **Secession and Counter-Secession: An International Relations Perspective**, Barcelona, Barcelona Centre for International Affairs, CIDOB, 2018. T. M. Fazal, "Go your own way: Why rising separatism might lead to more conflict", C. 97, **Foreign Affairs**, (08.2018). Ryan Griffiths, **Age of Secession: The International and Domestic Determinants of State Birth**, Cambridge University Press, 2016.

¹⁴ Krause, terörizm boyutunu incelemeyen devletlerin ayrılmanın aşamalarına göre strateji seçtiğini savunmuştur. Devletlerin ayrılmanın aşamalarına göre seçtiği araçlara yönelik bir çerçeve geliştiren çalışması için Bknz. Peter Krause, "The strategies of counter-secession: How states prevent independence", **Nations and Nationalism**, (2022), (Çevrimiçi) <https://doi.org/10.1111/nana.12822>. Ayrıca devletlerin ayrılıkçı hareketlere hangi nedenlerle karşı çıktığını inceleyen bir çalışma için Bknz. James Ker-Lindsay, "Understanding State Responses to Secession", **Peacebuilding**, C. 2, No: 1, 2014, s. 28-44.

¹⁵ Ayrılıkçı terörizmin kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini savunan bir çalışma için Bknz. Ümit Özdağ, **PKK Terörü Neden Bitmedi Nasıl Biter?**, 10.Baskı, Ankara, Kripto Yayınları, 2019, s. 293-295.

1.1.1. Ülke İçinde Uygulanan Stratejiler ve Uygulamalar

Bu bölümde ülke içinde uygulanan devlet stratejileri örgüte ve içeriden müdahil olan aktörlere karşı ve dış aktörlerin etkisi altında seçilen stratejiler olarak üç ana başlık altında ele alınacaktır.

1.1.1.1. Örgüte Karşı Stratejiler ve Uygulanan Adımlar

Ayrılkçı örgütün eylem kapasitesini sınırlamak, iç desteğini zayıflatmak ve meşruiyetini ortadan kaldırmak amacıyla seçilen örgüte karşı stratejileri cezalandırıcı, uzlaşmacı ve hem cezalandırıcı hem de uzlaşmacı stratejiler olarak üç ana başlık altında sınıflandırdıktan sonra bu stratejik seçimler askeri, siyasi, ekonomik, istihbari ve hukuki stratejiler olarak incelenecektir.

Tablo 1.1. Ülke İçinde Uygulanan Cezalandırıcı Stratejiler ve Adımlar Tablosu

STRATEJİLER	UYGULANAN ADIMLAR
Askeri	-Ayrılkçı bölgeyi askeri operasyon bölgesi olarak ilan etmek -Ülke içinde konuşlanan örgütün askeri kararlılığının kırılmasında bölge güçleri ile ilişkilerini derinleştirerek savunma alanında alt yapısını güçlendirmek -Bölgede kontrgerilla birliklerini kullanmak -Askeri kuvvetlerin sayısını artırmak ve radikal taleplerde bulunan örgüt üyelerine karşı askeri operasyonlar düzenlemek -Yerel yönetimin güvenliğinin federal güvenlik kurumlarına devredilmesi -Örgüt lideri ve üyelerine karşı askeri operasyonlar düzenlemek -Örgütü başsız bırakmak -Askeri operasyonlar sırasında kamera kullanmak ve görüntüleri medyada paylaşmak -Askeri operasyonlar yoluyla örgütü imha etmek -Ayrılkçı bölgede sıkıyönetim ilan etme ve askeri operasyon yürütmek -Askeri güç kullanımına geri dönmek -Rejim yanlıları ile rejim karşıtlarını dengeleme amacıyla örgüte karşı taktiksel olarak askeri operasyonlar düzenlemek
Siyasi	-Örgüte verilen tavizleri içeren anlaşmanın feshedilmesi -Terör faaliyetinin tırmanması durumunda merkezi hükümetin eyalet yönetimini devralması -Örgüt ile yapılan anlaşmaların feshedilmesi -Barışa engel teşkil eden kurucu elitleri izole edilmesi -Merkezi yönetimin ayrılkçı bölgenin yetkilerini devralması -Özerk bölgedeki siyasi partilerle temas kurarak ayrılkçı örgütü yalnızlaştırarak örgütün kendi kendine tasfiye olmasını sağlamak
Hukuki	-Örgütün siyasi partisini yasadışı ilan etmek -Örgütün dini mabetleri kullanmasına karşı hukuki düzenlemelerden faydalanmak -Örgütün siyasi partisini yasaklamak -Örgüt lideri ve üyelerine tutuklama ve hapis cezası vermek -Örgüt liderini tutuklama ve ev hapsinde tutmak
Kültürel	-Ayrılkçı nüfusa ait sembolleri ve isimleri değiştirmek -Ayrılkçılardan kalan mülklere halkın başka bir kesiminin yerleştirilmesi

Kaynak: Bu tablo incelenen devlet örnekleri temel alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

İlk olarak ayrılıkçı örgütün eylem kapasitesini sınırlamak (containing terrorism) amacıyla seçilen cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan askeri ve siyasi stratejilere odaklanılacaktır. Askeri stratejilerin temel amacı, örgütü ve liderini mağlup etmektir. Bu kapsamda uygulanan adımlar, ayrılıkçı bölgeyi askeri operasyon bölgesi olarak ilan etme, bölgede kontrgerilla birliklerini kullanma, askeri kuvvetlerin sayısını artırma ve radikal taleplerde bulunan örgüt üyelerine karşı askeri operasyonlar düzenlemeyi içermektedir. Ayrıca, yerel yönetimin güvenliğinin federal güvenlik kurumlarına devredilmesi, örgüt lideri ve üyelerine karşı askeri operasyonlar düzenleme, örgütü başsız bırakma, lideri tutuklama ve ev hapsinde tutmaya yönelik adımlar da bulunmaktadır.¹⁶

Siyasi stratejiler arasında, örgüte verilen tavizleri içeren anlaşmanın feshedilmesi ve terör faaliyetinin tırmanması durumunda merkezi hükümetin eyalet yönetimini devralması yer almaktadır. Hem cezalandırıcı hem de uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan istihbari stratejiler arasında ise polis ve diğer güvenlik personellerinin örgüte sızması ve istihbarat örgütleri aracılığıyla örgüt hakkında bilgi toplanmasına yönelik uygulamalar bulunmaktadır.

İkinci olarak, ayrılıkçı örgütün yerel tabanını zayıflatma (erode domestic support) amacına yönelik seçilen cezalandırıcı, uzlaşmacı ve hem cezalandırıcı hem de uzlaşmacı stratejiler doğrultusunda uygulanan askeri, siyasi, kültürel, istihbari ve hukuki stratejilerden bahsedilecektir. Ayrılıkçı örgüte ve liderine verilen halk desteğini zayıflatma amacıyla seçilen cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan askeri

¹⁶ Terörizmle mücadelede lideri başsız bırakmak stratejisi hem akademisyenler hem de siyasiler tarafından etkili bir strateji olarak görülse de 1945-2004 yılları arasında 298 liderlik olayını inceleyen Jordan, büyük, eski, dini ve ayrılıkçı örgütler için etkili olmadığını tespit etmiştir. Bknz. Jenna Jordan, "When Heads Roll: Assessing the Effectiveness of Leadership Decapitation", **Security Studies**, C. 18, No: 4, 2009, s. 719-755. Benzer şekilde Price, lideri başsız bırakmanın etkisinin grubun yaşıyla birlikte azaldığını neredeyse hiç etkisi olmadığını savunmuştur. Bryan C. Price, "Targeting Top Terrorists: How Leadership Decapitation Contributes to Counterterrorism", **International Security**, C. 36, No: 4, 2012, s. 9-46. Terör örgütlerinin lidersiz bırakma stratejisinden en az zararlı çıkabileceğini savunan Byman, örgütlerin bu stratejiyi kendi yararlarına çevirerek şehitlerini kahramanlaştırarak etnik tabanlarından daha çok destek alacaklarını savunmuştur. Örgüt lideri öldürüldüğünde ya da cezaevine gönderildiğinde örgüt liderinin yerine geçme ihtimali olan potansiyel adaylar devlet tarafından iyi tahmin edilmelidir. Hâlihazırdaki lider devlet politikaları açısından daha uygun ise örgüt liderine yönelik operasyon yapılmamalıdır. Daniel Byman, "Counterterrorism Strategies", **The Oxford Handbook of Terrorism**, ed. Erica Chenoweth vd., Oxford University Press, 2019, s. 626, doi:10.1093/oxfordhb/9780198732914.013.35.

stratejiler arasında askeri operasyonlar sırasında medyadan yararlanılmasından bahsedilmektedir.

Tablo 1.2. Ülke İçinde Uygulanan Uzlaşmacı Stratejiler ve Adımlar Tablosu

STRATEJİLER	UYGULANAN ADIMLAR
Askeri	-Örgütün silahlılandırılması sürecinde barış, ekonomi ve güvenlik odaklı kurumlardan yararlanmak
Siyasi	-Örgüte anlaşmalar yoluyla tavizler verilerek kalıcı ateşkes kararı ile örgütü uzlaşmaya yönlendirmek -Örgütün siyasi partisinin karşıt grubun bölge meclisindeki siyasi partileriyle bir araya getirilerek birleşilmek istenen ülkenin de katılımıyla barış süreci başlatılması -Örgütün komşu ülkeyle birleşme hedefinin, toprak anlaşmazlığından kimlik hakları mücadelesine dönüştürülmesi -Tüm taraflarla barış süreci yürüterek iktidarı paylaşırma yoluyla örgütü siyasete katmak -Yerel yönetimdeki siyasi parti temsilcileri ile anlaşmalar yaparak parti içerisinde ılımlı taleplerde bulunanları yönetimin yanına çekmek, başsız kalan ve bölünen gruplara karışmalarını engellemek -Koalisyon ortağı olarak örgüt liderini yönetime katmak -Birleşilmek istenen ülke ile siyasi anlaşmalar yapmak -Örgüt liderleri ile özerklik anlaşması yapmak -Yerel yönetimdeki siyasi parti ile tavizler içeren anlaşmalar yapmak -Barış sürecinin muhalefet partileri tarafından siyasi çıkar için kullanılmasının engellenmesi amacıyla liderin süreci ivedilikle başlatması -Barışa engel olan teknik konuların siyasi koz olarak kullanımının müzakerelerde görüşülme üzere ertelenmesi ve müzakerelerde çatı anlaşmalardan yararlanma -Örgütün siyasi partisi yerine yerel yönetimin siyasi partisi aracılığıyla örgüt ile temas kurmak -Demokratikleşme sürecinde, taktik olarak ayrılıkçı bölgeden asker çekme kararı alınması -Bölgesel meclisin yönetimini birbirine rakip siyasi gruplar arasında paylaşdırmak -Örgüt lideri ve üyelerinden oluşan adaylardan parti kurularak örgütü siyasete katma -Örgüt lideri ile barış görüşmeleri yürütülerek ayrılıkçı bölgeye özerklik vermek
İstihbari	-Örgüt lideri ile devlet liderinin gizli yazışmalar yapması -Ayrılıkçı bölgeden yerel insanları, iş adamları veya sivil toplum kuruluşları aracılığıyla örgüt ile gizli görüşmeler yapmak -Örgüt ile müzakerelere başlamak için üçüncü taraflar aracılığıyla örtülü görüşmeler yapmak -Özerk bölgedeki merkezi hükümet partisi üzerinden örgüt ile temas kurmak -Örgüt lideriyle arabulucu yoluyla gizli görüşmeler yapmak -Örgütün siyasi partisi ile gizli görüşmeler yürütmek -Afet durumunda uluslararası kurum ve kuruluşların ekonomik teşviklerinden yararlanma amacıyla bir sivil toplum kuruluşu aracılığıyla örgüt ile temas kurulması
Hukuki	-Örgüt üyelerine yönelik af ilan etmek -Örgütten ayrılarak terör faaliyetlerine katılmayacaklarına dair söz verenlerin affedilmesi -Özerk bölgedeki ayrılıkçı partilere yasal siyaset yapma hakkı verilmesi -Ordu yerine caydırıcı polisye tedbirlerin alınması -Özerk bölgenin yetkilerini genişletmek -Özerklik talebinde bulunan ayrılıkçıların anayasal haklarının artırılması, -Ayrılıkçıların haklarını artıracak anayasa değişikliği yapmak
Ekonomik	-Taraflar arasındaki çatışmalardan ekonomik kazanımlar elde eden ve örgüt ile barış süreci yürütülmesine karşı çıkan ordunun barış sürecini desteklemesi amacıyla bütçesinin artırılması -Örgüt üyelerini inşaat sektörü aracılığıyla ülke ekonomisine dâhil etmek

Kaynak: Bu tablo incelenen devlet örnekleri temel alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan siyasi stratejiler arasında ise anlaşmalar yoluyla örgüte tavizler verilerek kalıcı ateşkes kararı ile örgütü uzlaşmaya yönlendirme ve örgütün siyasi partisinin bölge meclisindeki karşıt grubun siyasi partileriyle bir araya getirilerek birleşilmek istenen ülkenin de katılımıyla barış süreci başlatılmasından söz edilmektedir.¹⁷ Ayrıca hem cezalandırıcı hem de uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan siyasi stratejiler kapsamında, örgütün siyasi kolunu askeri kolundan ayırmak için örgütün siyasi partisini özerk bölgedeki ayrılıkçı siyasi partilerle yakınlaştırmak ve ayrılıkçı siyasi partiye tavizler vermeye yönelik uygulamalardan bahsedilmektedir. Yanı sıra örgüt ile müzakere sürecinde, grup üyelerini ılımlı ve radikal talepleri olanlar olarak ikiye ayırma stratejisi izlenmektedir. Uzlaşmaya istekli olanlara teşvikler sunularak ayrıcalıklar tanınmaktadır. Buna ek olarak, böl ve yönet stratejisi uygulanarak radikal taleplerde bulunanlar marjinalize edilerek örgüt içinde ılımlı talepleri olan bir grubun ortaya çıkması desteklenmektedir.

18

Tablo 1.3. Ülke İçinde Uygulanan Hem Cezalandırıcı Hem de Uzlaşmacı Stratejiler ve Adımlar Tablosu

STRATEJİLER	UYGULANAN ADIMLAR
Siyasi	-Örgütün askeri kanadından ayrılmasını sağlamak için, örgütün siyasi kanadını özerk bölgedeki siyasi partilerle bir araya getirmek -Özerk bölgedeki ayrılıkçı siyasi partiye ya da partilere tavizler vermek -Örgüt ile müzakere sürecinde, grup üyelerini ılımlı ve radikal taleplerde bulunanlar olarak ikiye ayırmak -Uzlaşmaya istekli olanlara teşvikler sunularak ayrıcalıklar tanımak -Radikal taleplerde bulunan örgüt üyeleri marjinalize edilerek örgüt içinde ılımlı taleplerde bulunan bir grubun ortaya çıkmasını desteklemek -İlimli taleplerde bulunanların radikal taleplerde bulunanlardan ayrıştırılarak ılımlı taleplerde bulunanlarla barış süreci yürütülmesi ve bu gruplara özerklik verilerek siyasete katılması -Radikal taleplerde bulunan grup dışında bırakılarak ılımlı taleplerde bulunan ayrılıkçılarla barış süreci yürütülmesi ve ayrılıkçı bölgeye özerklik verilmesi -İlimli taleplerde bulunan örgüt üyelerinin yerel yönetimin siyasi partisi yerine merkezi yönetimin partisine katılması
İstihbari	-Polis ve diğer güvenlik personellerinin örgüte sızması -İstihbarat örgütleri aracılığıyla örgüt hakkında bilgi toplanması -Yerel nüfustan işsiz gençlerin yerel yönetimin polis teşkilatına alınması -Polis ile işbirliği yapabilecek yerli halk ve hükümlü örgüt üyelerinden istihbarat desteği alınması -İç istihbarat servisleri aracılığıyla örgütün siyasi partisi ile gizli görüşmeler yapılması

¹⁷ Diego Muro, "Counter-Terrorist Strategies in Western Europe: A Comparative Analysis of Germany, Italy, Spain and the UK", Working Paper, 2010, s. 8, (Çevrimiçi) https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/13520/MWP_2010_06.pdf?sequence=1&isAllo wed=y, 04.04.2023. Jerrold M Post, "The Psychological Dynamics of Terrorism", **The Roots of Terrorism**, ed. Louise Richardson, Routledge, 2006, s. 27. Osman Şen, **21.Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele**, İstanbul, Alfa, 2017, s. 106.

¹⁸ Daniel Byman, "The Logic of Ethnic Terrorism", **Studies in Conflict & Terrorism**, C. 21, No: 2, 1998, s. 162-163.

Kaynak: Bu tablo incelenen devlet örnekleri temel alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan kültürel stratejiler arasında, ayrılıkçı nüfusa ait sembollerin ve isimlerin değiştirilmesi yer alırken; demografik müdahaleler kapsamında ise ayrılıkçılardan kalan mülklere halkın başka bir kesiminin yerleştirilmesi söz konusudur.

Örgüt içi kararlılığın kırılması amacıyla seçilen hem cezalandırıcı hem de uzlaşmacı strateji doğrultusunda düzenlenen askeri operasyonlara ek olarak polis ile işbirliği yapabilecek hükümlü örgüt üyelerinden yararlanmaya yönelik istihbari stratejiler de bulunmaktadır. Bu stratejilerin yanı sıra, örgüt lideri ile devlet liderinin gizli yazışmalar yapması, ayrılıkçı bölgeden yerel insanlar, iş adamları veya sivil toplum kuruluşları aracılığıyla örgüt ile gizli görüşmeler yapmaya yönelik uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan istihbari stratejilerden söz edilmektedir.¹⁹

Ayrıca yerel nüfustan işsiz gençlerin yerel yönetimin polis teşkilatına alınmasına yönelik uygulamalarla örgütün kendi nüfus alanı içerisinde zayıflatılması amacıyla seçilen istihbari stratejilerden de bahsedilmektedir. Yanı sıra örgütün siyasi partisini yasadışı ilan etme ve örgütün dini mabetleri kullanmasına karşı hukuki düzenlemelerden faydalanma gibi cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan adımlardan da bahsedilmektedir. Uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan hukuki stratejiler arasında ise örgüt üyelerine yönelik af ilan etme gibi adımlar bulunmaktadır.

Son olarak, ayrılıkçı örgütün meşruiyetini ortadan kaldırmaya (delegitimating the group's cause) yönelik cezalandırıcı ve uzlaşmacı stratejiler doğrultusunda uygulanan askeri, siyasi ve istihbari stratejiler ele alınacaktır. Cezalandırıcı strateji

¹⁹ Byman, "Counterterrorism Strategies", s. 631. Terör örgütleriyle görüşmeler konusunda çalışmalar yapan çok sayıda araştırmacı vardır. Bknz. Cenker Korhan Demir, "Terörizmle Mücadelede Görüşmeler", **Uluslararası İlişkiler / International Relations**, C. 10, No: 38, 2013, s. 29-54. Robert P. Clark, "Negotiating with Insurgents: Obstacles to Peace in the Basque Country", **Terrorism and Political Violence**, C. 2, No: 4, 1990b, s. 489-507. çalışmalarına bakılabilir. Bu görüşün aksine Byman, terör örgütleriyle görüşmenin örgütlerin yeniden silahlanması ve zaman kazanması için fırsat yaratacağından başarısızlıkla sonuçlanacağını savunmuştur. Bknz. Daniel Byman, "The Decision to Begin Talks with Terrorists: Lessons for Policymakers", **Studies in Conflict & Terrorism**, C. 29, No: 5, 2006, s. 403-414.

doğrultusunda uygulanan askeri stratejiler, askeri operasyonlar yoluyla örgütü imha etmeyi içermektedir. Cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan istihbari stratejiler arasında ise örgütün askeri kolunu yönetimin yanına çekerek istihbari bilgileri elde etmeye yönelik adımlar yer almaktadır.

Ayrıca özerk bölgenin yetkilerini genişletme, özerklik talebinde bulunan ayrılıkçıların anayasal haklarının artırılması, örgütün komşu ülkeyle birleşme isteğinin toprak sorunundan kimliklerin tanınmasına çevrilmesi ve tüm taraflarla barış süreci yürütülerek iktidarı paylaşırma yoluyla örgütü siyasete katmaya yönelik uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan siyasi stratejilerden söz edilmektedir. Bu kapsamda uygulanan adımlar, örgütü tam bağımsızlıktan vazgeçirmeyi hedeflemektedir.²⁰

1.1.1.2. İçeriden Müdahil Olan Aktörlere Karşı Stratejiler ve Uygulanan Adımlar

Bu kısımda, içeriden müdahil olan aktörlere karşı seçilen cezalandırıcı ve uzlaşmacı stratejiler doğrultusunda uygulanan askeri, siyasi, istihbari, ekonomik ve hukuki stratejiler ele alınacaktır. İlk olarak ayrılıkçı bölgede sıkıyönetim ilan etme, askeri güç kullanımına geri dönme ve rejim yanlıları ile rejim karşıtlarını dengeleme amacıyla örgüte karşı taktiksel olarak askeri operasyonlar düzenlemeye yönelik cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan askeri stratejilerden bahsedilmektedir.

Cezalandırıcı strateji doğrultusunda uygulanan siyasi stratejiler ise örgüt ile yapılan anlaşmaların feshedilmesini, barışa engel teşkil eden devletin kurucu elitlerini izole etmeyi ve merkezi yönetimin ayrılıkçı bölgenin yetkilerini devralmasını içermektedir. Aynı zamanda da yerel yönetimdeki siyasi parti temsilcileri ile anlaşmalar yaparak parti içerisinde ılımlı taleplerde bulunanları yönetimin yanına çekerek başsız kalan ve bölünen gruplara karışmalarını engellemek için seçilen uzlaşmacı strateji doğrultusunda uygulanan siyasi stratejilerden söz edilmektedir.

²⁰ Krause, "The strategies of counter-secession: How states prevent independence", s. 1-18. Byman, "Counterterrorism Strategies".